

МНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КЗВО «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРНОЇ ОСВІТИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії

КЗВО «Одеська академія неперервної
освіти Одеської обласної ради»

Л. К. Задорожна

2023 р.

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ФАХУ

при вступі до аспірантури за спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Розглянуто та схвалено на засіданні
Приймальної комісії Комунального
закладу вищої освіти «Одеська
академія неперервної освіти Одеської
обласної ради»

Протокол № 7 від 28.04 2023 року

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма розроблена у контексті нових вимог до освітньо-наукової підготовки дослідників у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Метою вступного іспиту для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки є встановлення рівня готовності вступників до оволодіння науковими та дослідницькими компетентностями, ступеня їхньої обізнаності з методологічними та теоретичними засадами педагогіки як науки, історією педагогічної думки та освіти, соціокультурними детермінантами розвитку сучасної освіти, закономірностями педагогічного процесу. Відповіді абітурієнтів повинні підтвердити повноту їхніх знань категорійно-понятійного апарату педагогічної науки, здатність мислити науково-педагогічними категоріями, вміння аналізувати і об'єктивно оцінювати педагогічні ідеї, теорії; здатність до науково-педагогічної творчості, до розв'язання комплексних проблем в галузі освіти.

Програма структурована на основі міждисциплінарного підходу й містить питання із стратегічних напрямів модернізації сучасної системи освіти в Україні, нормативно-правового забезпечення, сучасних інноваційних освітніх технологій, методології наукового дослідження тощо.

Питання до іспиту представлені у двох блоках: загальнотеоретичні питання та орієнтовні питання, відповідно до тематики наукових інтересів абітурієнта (вибіркові блоки навчального плану спеціальності: загальна педагогіка та історія педагогіки, теорія та методика професійної освіти, теорія

та методика навчання, теорія та методика виховання, теорія і методика управління освітою, інформаційно-комунікаційні технології в освіті). Програма також містить критерії оцінювання освітніх результатів, список рекомендованої літератури.

Зміст програми охоплює такі найбільш суттєві наукові аспекти:

– методологія педагогіки;

- науковий апарат педагогіки;
- історія розвитку педагогіки;
- логіка, етапи та методи наукового дослідження;
- стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи вищої освіти;
- нормативно-правова база освіти в Україні;
- сучасні концепції освіти;
- інформаційно-комунікаційні технології в освіті;
- основи менеджменту освіти;
- алгоритм наукового дослідження; – дидактика вищої школи тощо.

II. ФОРМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Випробування проводиться в усній формі з використанням білетів, структура яких містить три питання (одне загальнотеоретичне, одне питання за науковими інтересами абітурієнта, одне практичне завдання).

III. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

3.1. Загальнотеоретичні питання для складання вступного іспиту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

1. Поняття про педагогіку як науку та її основні категорії.
2. Взаємозв'язок педагогічної теорії та практики.
3. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Історія педагогіки – складова частина духовної культури; її предмет та джерела.
5. Основні періоди розвитку педагогіки.
6. Історія розвитку освіти в Україні в різні історичні періоди.
7. Завдання педагогіки на сучасному етапі.
8. Порівняльна педагогіка як напрям педагогічної науки.
9. Тенденції розвитку освіти в Україні.
10. Сутність гносеології та методології наукового пізнання.

11. Логіка та етапи науково-педагогічного дослідження.
12. Методи педагогічного дослідження, їх класифікація.
13. Характеристика нормативно-правової бази розвитку освіти в Україні.
14. Стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи освіти у контексті положень Закону України «Про освіту».
15. Характеристика провідних понять Закону України «Про освіту»: академічна свобода, індивідуальна академічна траєкторія, компетентність.
16. Модернізація середньої освіти в контексті положень Концепції «Нова українська школа».
17. Сучасне тлумачення феномену якості освіти у законі України «Про вищу освіту».
18. Стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи загальної середньої освіти у контексті положень Закону України «Про повну загальну середню освіту».
19. Педагогічний процес як цілісна система.
20. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості.
21. Аналіз зарубіжних теорій розвитку особистості.
22. Роль виховання у розвитку особистості.
23. Роль діяльності у розвитку особистості.
24. Соціалізація і становлення особистості. Фактори соціалізації.
25. Розвиток інклюзивної освіти в Україні.
26. Основні положення особистісно-орієнтованого підходу в освіті.
27. Технологія освіти: поняття, сутність, структура.
28. Методи навчання: поняття, структура, функції.
29. Класифікації методів навчання.
30. Форми організації навчання та їх трансформація у сучасній системі освіти.
31. Сутність інтерактивної технології у сучасній освіті.
32. Тенденції та особливості сучасного виховання.
33. Принципи, методи й напрями виховання.
34. Сучасні концепції виховання.

35. Сучасні технології виховання.
36. Андрагогіка як галузь педагогічного знання. Освіта для сталого розвитку.
37. Сутність концепції «Освіта протягом життя»: світовий досвід і українська практика.
38. Навчання на дослідницькій основі. Методи залучення до науково-дослідної роботи.
39. Проблема академічної прозорості та доброчесності сучасної освіти.
40. Поняття академічної мобільності та конкурентоспроможності фахівців.
41. Полікультурна освіта в Україні: сутність, принципи й тенденції.
42. Напрями інформатизації освіти. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання.
43. Дистанційне навчання: переваги й недоліки.
44. Менеджмент освіти: сутність, функції, принципи та моделі.
45. Характеристика компонентів інформаційно-освітнього середовища ЗВО.
46. Аксіологічні пріоритети сучасної освіти.
47. Освіта та громадянське суспільство: тенденції взаємовпливів.
48. Глобалізаційні процеси у світі, їх вплив на розвиток освітньої системи.
49. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.
50. Стратегія освітньої політики в Україні у контексті її входження в Європейський освітній простір.

3.2. Перелік питань за науковими інтересами абітурієнта (загальна педагогіка та історія педагогіки)

1. Теоретичні аспекти педагогіки: терміни, поняття, склад і структура науки.
2. Єдність та розбіжності педагогічної науки і практики.
3. Сутність провідних наукових підходів до проблеми вікової періодизації.
4. Природні, суспільні та біологічні закономірності педагогічного процесу.
5. Специфіка процесу педагогічного дослідження та логіка вибору методів.

6. Імідж сучасного педагога: виклики сьогодення.
7. Ретроспективний аналіз розвитку педагогіки (етапи розвитку педагогіки: донауковий, етап накопичення та систематизації досвіду педагогічної взаємодії, етап виникнення теоретичних концепцій виховання і освіти, сучасний етап розвитку педагогічної науки).
8. Становлення ідеї гуманізації освіти (провідні етапи та персоналії).
9. Дитинство як об'єкт історико-педагогічного знання.
10. Світові тенденції розвитку освіти і педагогічної науки – порівняльний аналіз.

3.3. Перелік питань за науковими інтересами абітурієнта (теорія та методика професійної освіти)

1. Фундаментальні принципи розвитку сучасної професійної педагогічної освіти.
2. Професіоналізм, його сутність. Умови розвитку професіоналізму в процесі навчання та професійної діяльності.
3. Стандартизація у професійній освіті. Професійний стандарт учителя.
4. Історія розвитку професійної освіти та її окремих галузей.
5. Тенденції розвитку професійної освіти в Україні: компетентнісна орієнтація, міждисциплінарний характер, неперервність.
6. Післядипломна освіта: можливості професійного зростання фахівців.
7. Педагогічні засади професійно-творчого розвитку особистості в системі неперервної професійної освіти.
8. Педагогічні технології в неперервній професійній освіті.
9. Аксиологічні засади розвитку професійно-педагогічної освіти.
10. Пріоритетні напрями реформування професійно педагогічної освіти в Україні.

3.4. Перелік питань за науковими інтересами абітурієнта (теорія та методика навчання)

1. Методологія процесу навчання. Основні функції навчання: освітня, виховна, розвивальна. Шляхи їх реалізації.
2. Загальнодидактичні принципи навчання та їх характеристика.
3. Гуманізація і гуманітаризація процесу навчання.
4. Формування наукового світогляду учнів і студентів у процесі навчання.
5. Мета, зміст та спрямованість освіти в сучасній школі.
6. Нормативно-правова база проблеми змісту освіти у сучасній школі. Державний стандарт змісту освіти.
7. Психолого-педагогічні умови інтенсифікації змісту навчання та тенденції його розвитку і вдосконалення.
8. Система методів та форм організації навчання: історія проблеми та сучасні здобутки.
9. Сучасні комп'ютерно-інформаційні технології в процесі навчання.
10. Моніторинг, контроль і оцінювання результатів навчання в початковій, загальній середній та вищій освіті.

3.5. Перелік питань за науковими інтересами абітурієнта (теорія та методика виховання)

1. Сучасні вітчизняні та зарубіжні концепції виховання особистості.
2. Провідні закономірності та принципи виховання.
3. Сучасні нормативні документи в галузі виховання.
4. Методики досліджень у галузі виховання.
5. Особистісно-орієнтована система виховання дітей і молоді, стимулювання їхньої самодіяльності та самостійності.
6. Теоретико-методологічні засади виховання колективу в умовах демократичного суспільства.
7. Гуманізація освіти як основа полікультурного виховання.

8. Виховний потенціал спілкування у процесі взаємодії вчителя з учнем.
9. Методи, форми та засоби виховання особистості та їх класифікація.
10. Сучасні технології виховання особистості.

3.6. Перелік питань за науковими інтересами абітурієнта (теорія і методика управління освітою)

1. Роль, місце, функції, мета, завдання та принципи управління освітою.
2. Пріоритетні напрями державної політики в галузі управління освітою.
3. Повноваження державних, регіональних і місцевих органів управління освітою.
4. Технології управління закладами освіти в Україні і за кордоном.
5. Система державної атестації та акредитації закладів освіти, інституційний аудит.
6. Громадське самоврядування в системі управління освітою.
7. Інноваційні процеси в галузі управління освітою.
8. Інформатизація управлінської діяльності і застосування комп'ютерних комунікаційних технологій в управлінні освітою.
9. Моніторинг, контроль та оцінювання в галузі управління освітою.
10. Професійне самовдосконалення управлінця.

3.7. Перелік питань за науковими інтересами абітурієнта (інформаційно-комунікаційні технології в освіті)

1. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у відкритій освіті: мультимедійні, телекомунікаційні технології, технології віртуального і розподіленого навчання, технології дистанційного навчання, освітньо-наукові технології та ресурси глобальних інформаційних мереж.
2. Автоматизація процесів управління в освіті: розробка та використання автоматизованих систем організації і планування освітнього процесу, електронного документообігу, управління навчальним закладом і системою освіти.

3. Інформаційна безпека в галузі освіти, технології захисту учасників освітнього процесу від нелегітимних і педагогічно невиважених відомостей. 4. Відкриті навчально-наукові ресурси, сервіси E-science.

5. Дидактичні основи створення й використання засобів інформаційнокомунікаційних технологій (ІКТ).

6. Створення і використання освітньо-наукових електронних бібліотек та їх мереж.

7. Мультимедійні технології навчання. Дидактичні принципи побудови та проектування аудіо-, відео- та електронних навчальних посібників.

8. Навчальні комунікації у комп'ютерно-орієнтованому навчальному середовищі.

9. Використання ІКТ в закладах освіти: автоматизовані системи інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу і підтримки наукових досліджень.

10. Дотримання авторських прав розробників інтелектуальної власності, поданої в електронному вигляді.

IV. ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Розробіть модель конкурентоздатного педагога. Які принципи мають бути фундаментом освітнього процесу закладу вищої освіти для реалізації цієї моделі.

2. Розробіть план лекції «Дитина як об'єкт і суб'єкт педагогічного процесу». Складіть перелік методичних прийомів та засобів, що допоможуть у проведенні лекції.

3. Визначте, які обставини дадуть змогу викладачеві закладу вищої освіти відступити від плану заняття і працювати в імпровізованому стилі. Обґрунтуйте Вашу думку.

4. Визначте шляхи розв'язання проблеми діагностування навчальних досягнень студентів.

5. Запропонуйте шляхи реалізації принципу академічної доброчесності в процесі оцінювання навчальних досягнень студентів.

6. Розробіть фрагмент семінарського заняття з використанням проблемно-пошукового методу.

7. Розробіть фрагмент лекційного заняття з елементами інтерактиву.

8. Розробіть психолого-педагогічні рекомендації першокурсникам для адаптації у закладі вищої освіти.

9. Визначте ознаки стилю професійного спілкування викладача, який сприяє розвитку співробітництва у навчанні. Оцініть за 5-ти бальною шкалою власний стиль спілкування за цими ознаками.

10. Запропонуйте науково-методичні заходи та їх орієнтовну тематику з актуальних проблем інновацій в освіті.

V. КРИТЕРІЇ ТА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Вступний іспит для здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти за освітньо-науковою програмою спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань «Освіта/Педагогіка» здійснюється за принципом накопичувальної системи. Сумарна оцінка вступного іспиту складається з балів, накопичених за окремими критеріями оцінювання запропонованих загальнотеоретичних та галузевих питань фахового іспиту та є підставою для рейтингу.

Максимальна можлива оцінка, відповідно до перелічених критеріїв, складає 200 балів. Загальна система рейтингових балів змістових блоків вступного іспиту представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок загального рейтингового балу

№ п/п	Змістові блоки вступного іспиту	Кількість рейтингових балів
1	Загальнотеоретичні питання	90

2	Питання за науковими інтересами абітурієнта	40
3	Практичні завдання	80
Загальний рейтинговий бал		200

2.1. Критерії оцінювання відповідей із загальнотеоретичних питань вступного іспиту

Максимальна оцінка за відповіді на загальнотеоретичні питання вступного іспиту складає 80 балів. Критерії оцінювання відповідей на загальнотеоретичні питання представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Загальні критерії оцінювання відповідей із загальнотеоретичних питань

№ п/п	Критерії оцінювання	Оцінка у балах
1	Відповідь, яка виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу з кожного екзаменаційного запитання, у тому числі, ґрунтовні знання першоджерел. Ця оцінка передбачає також вільну орієнтацію здобувача у сучасній освітній проблематиці, системне бачення шляхів розв'язання актуальних проблем освіти. Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання характеризуються повнотою, вичерпністю та обґрунтованістю.	73-80
2	Здобувач продемонстрував належний рівень володіння знаннями з кожного екзаменаційного запитання, але відповіді на питання не є повними, вичерпними та аргументованими.	62-72
3	Здобувач виявив поверхові, фрагментарні знання, недостатнє володіння понятійним апаратом, відсутність цілісності знань, частково володіє знаннями про основні літературні джерела з теми.	51-61
4	Відповідь здобувача свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, фрагментарність знань із теорії освіти. Вступник допускає суттєві помилки в характеристиці освітніх явищ, фактів.	1-50

Максимальна оцінка за відповіді на питання за науковими інтересами абітурієнта складає 40 балів. Критерії оцінювання відповідей на такі запитання представлено в табл. 3.

Таблиця 3

Критерії оцінювання відповідей на питання за науковими інтересами абітурієнта

№ п/п	Критерії оцінювання	Оцінка у балах
1	Вступник вільно орієнтується, усвідомлює сучасні освітні проблеми, відповідно до передбачуваної тематики наукового дослідження, репрезентує та позиціонує власну думку.	36-40
2	Вступник орієнтується в сучасних питаннях освіти, відповідно до передбачуваної тематики наукового дослідження, проте власної позиції щодо цього не має.	28-35
3	Вступник поверхово розуміється в сучасних проблемах освіти, відповідно до передбачуваної тематики наукового дослідження, не висловлює власну думку.	1-27

Максимальна оцінка за виконання практичного завдання складає 80 балів. Критерії оцінювання відповідей на такі запитання представлено в табл. 4.

Таблиця 4

Критерії оцінювання виконання практичного завдання

№ п/п	Критерії оцінювання	Оцінка у балах
1	Вступник вільно орієнтується у сучасних освітніх проблемах, вміє визначати шляхи їх розв'язання та пропонувати власні рішення.	68-80
2	Вступник вправно пропонує ідеї до розв'язання практичного завдання, але не демонструє ґрунтовні знання з запропонованої проблеми.	54-67
3	Вступник у виконанні завдання спирається на побутові знання та хибні уявлення про освітній процес, помилково використовує терміни, завдання виконано поверхово.	1-53

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Биков В. Ю., Спирін О.М., Пінчук О.П. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття». 2020. №1. С. 27-36.

URL: <https://www.unescojournal.com.ua/index.php/journal/issue/view/2>

2. Державний стандарт базової загальної середньої освіти. (Постанова КМУ від 30 вересня 2020 р. № 898). URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
3. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. Д., 2014. 416 с.
4. Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень.: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
5. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. 3-тє вид., переробл. і доп. Київ: Видавництво Ліра-К., 2019. 608 с.
6. Закон України «Про освіту» (2017 р., зі змінами 2023 р.). URL : www.golos.com.ua/article/294010
7. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р., зі змінами 2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-204>.
8. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р, зі змінами 2023 р.) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>
9. Методологія науково-педагогічних досліджень. С. О. Сисоєва, Т.ЄК ристопчук ; дар. С. О. Сисоєва. Рівне : Волинські обереги, 2013. 359 с.
10. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / За заг. ред. Грищенко М. К., 2016. 38 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacompressed.pdf>
11. Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2023 року № 843)
URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE40211?an=1>
12. Сікорський П.І. Нова педагогіка. Київ, 2021. 540 с.
13. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) ; Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти. К.: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.

URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf

14. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>

15. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020-2025 роки. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>

Інформаційні ресурси

1. Веб-сторінка Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Веб-сторінка Міністерства освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua
3. Веб-сторінка Департамент освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації. URL: <https://osvita.odessa.gov.ua/>
4. Веб-сторінка Національної бібліотеки ім. Вернадського. URL: www.nbu.gov.ua
5. Веб-сторінка Одеської національної наукової бібліотеки. URL: <http://www.odnb.odessa.ua/>
6. Веб-сторінка Одеської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М.С. Грушевського. URL: <https://www.biblioteka.od.ua/>
7. Веб-сторінка відділу інформаційно-ресурсного забезпечення КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» URL: <https://vnmzpv.odessaedu.net/>